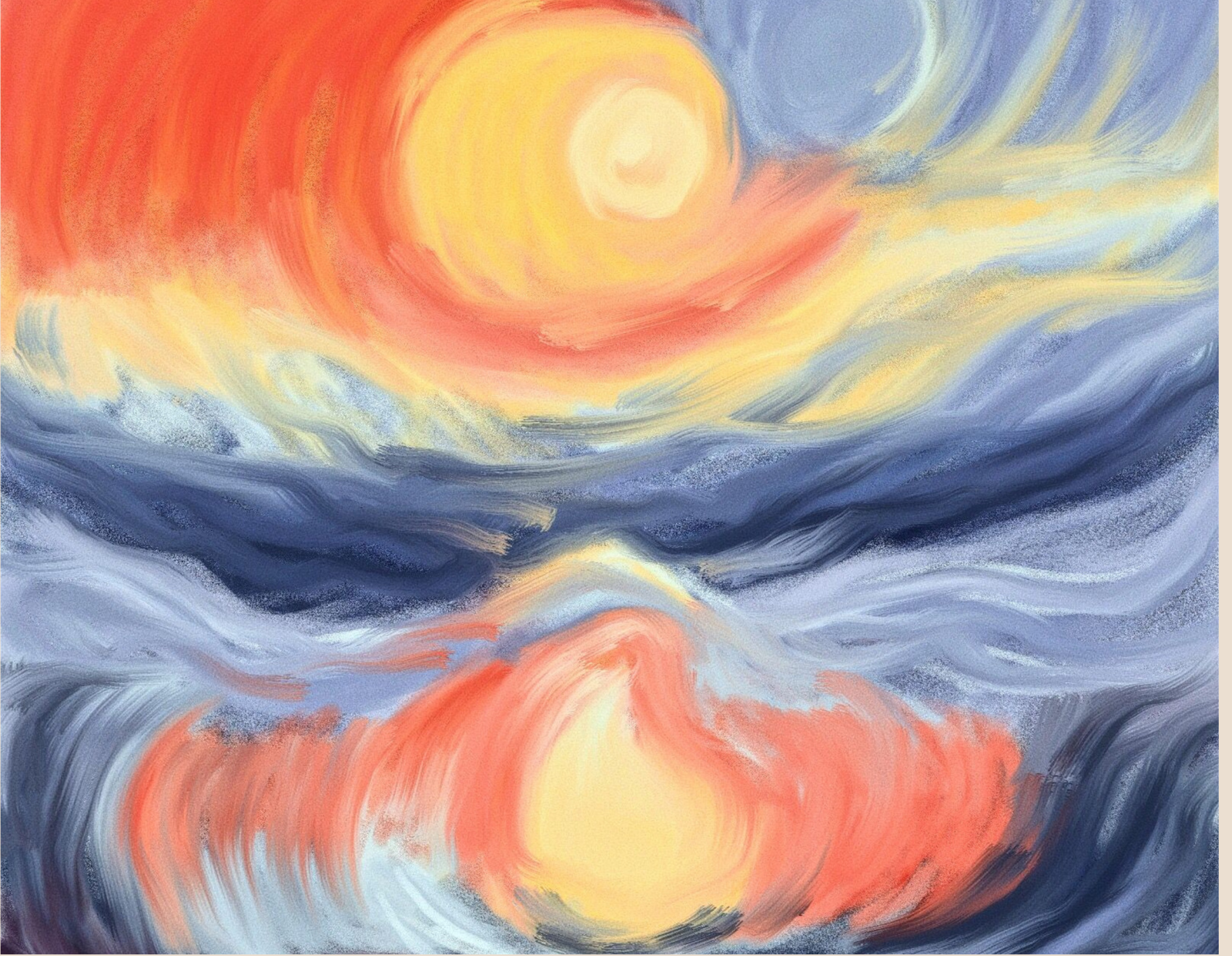

halo ^{mini}

Kapak Çizimi: Damla Kısa

tema: gökyüzü

Gökyüzü, biz fanilerin yüreğinde sınırlarımızın ötesine geçme arzusu uyandırır. Her gece, bu derin güzellikteki mavi tuval, insanın içsel arayışlarının uyanmasının var ettiği beyaz ve parlak fırça darbeleriyle dolup taşarak görkemli bir galaksiyi meydana getirir.

Gökyüzü, keşiflerin sembolü olarak insanın merakını uçsuz bucaksız bir yolculuğa davet eder. Mini dergimizin 2. sayısında gelin bu daveti kabul edip gök kubbenin rehberliğinde hülyalı bir yolculuğa çıkalım.

içindekiler

Editör:

Esila Vunay Yavaş

Redaktör:

Zeynep Arıtoprak

Sanat Yönetmeni:

Damla Kısa

Grafik Tasarım:

Rana Aleyna Çalışkan

Sosyal Medya**Koordinatörü:**

Kübra Türkyılmaz

Sudenaz Baki

Yazarlar:

Mehmet Can Erol

Şeyda Yonca Ertaş

Nisa Kitapçı

Zafer Doğan

Hüseyin Arslan

Fuat Mert Ateş

02 Felsefe ve Anime

Dünyası: Mağara Teorisi
ile Bir Anime Serisinin
Derinlikleri

05 Mimari Miras:

Babil Kulesinin
Tarihsel İzinde

09 Charles Bukowski'nin

Mavi Kuş Şiiri:
İçsel Yolculuk ve
Harry Styles'ın İlhamı

14 Sanatın Gecesi:

Üç Farklı Tablodan
Geceyi Duymak

17 Gökyüzünden Bir

Hikaye: Scorpius
Takımyıldızı

19 Gökyüzünün Keşfi:

Galileo Galilei

23 Gökyüzünün Bekçisi:

Heimdall ve İskandinav
Mitolojisinin Derinlikleri

Web adresi:

haloedebiyat.wordpress.com

İnstagram:

@haloidergisi

Eser alımı:

haloidergisipau@gmail.com

temaya giriş: Gökyüzü

Vunay Esila Yavaş

İnsanlık tarihinin ilk günlerinden beri, gökyüzü hepimizin başını kaldırıp hayranlıkla izlediği evrensel bir fenomendir. Sonsuz mavisi, geceleyin parlayan yıldızları, gün doğumu ve batımındaki renk cümbüşü; tüm bu unsurlar sadece gözlerimizin değil, ruhlarımızın da dikkatini çeker. Sadece gözümüzle gördüğümüz fiziksel bir uzam değil, aynı zamanda iç dünyamızdaki duyguların, düşüncelerin ve hayallerin bir yansımasıdır. İnsanoğlunun hayretle bakarak anlam aradığı sonsuz bir tuvaldir. Yıldızların, bulutların ve ayın ötesinde, bu semavi tablo insan ruhunun derinliklerinde yankılanan bir özlemdir. Gökyüzü arayışın simgesidir.

Tıpkı kendini bulmaya çalışan bir insanı tanımaya çalışırmışız gibi karşıtlıkları içinde kucaklar bizleri; geceleri hüznü bir drama ile gündüzleri ise umut dolu bir öyküyle karşılar. Her gün doğmasına ve bitmesine izin verir güneşinin. Asla erişemeyeceğimizi sandığımız gökyüzü, insanı her anı ile sarmalar ve var eder.

Dünya edebiyatının farklı köşelerinde, gökyüzü hüznü, sevinçle, aşkla ve birçok duyguyla yazılmış, çizilmiş ve tasvir edilmiştir. Denizin umutsuzca âşık olduğu, ona büründüğü maviliğin ötesinde, insan ruhunun en derin köşelerine uzanan bir köprüdür, yazarlara ve şairlere ilham veren bir mabet, okurlara ise kafalarını kaldırdıklarında uzanabilecekleri bir sığınak olmuştur. Resimlerde, şiirlerde, hikayelerde ve romanlarda bu soyut mavi, somut duygulara, anılara, hayallere dönüşür.

Homeros, 'İlyada'da tanrıların gökyüzünde dans ettiğini, Shakespeare 'Romeo ve Juliet'te yıldızların kaderi yazdığını tasvir ederken; Rilke, şiirlerinde gökyüzünün sonsuzluğuna dair duygularını dile getirir, Yunus Emre gökyüzünü sevgiyle, birlik ve beraberlikle özdeşleştirir. Mevlâna ise gökyüzünün sevgiyle dönüşünü sembolize eden dergahında semazenlerle döner. Gerek Batı'da gerek Doğu'da, gökyüzü kendini aramaya yola çıkmış insan için daimî bir ilham kaynağı olmuştur.

Umarım bu sayımız, tıpkı gökyüzü gibi, bize sınırsız bir evren sunup hem gerçekliğin sınırlarını zorlar hem de hayal gücümüzü serbest bırakır. Bu mini sayımızda, gökyüzünün edebiyatta ve sanatta bu soyut ve somut dönüşümüne tanık olacaksınız. Gökyüzünün sonsuzluğunda, sanatın, edebiyatın ve insanoğlunun derinliklerine yapacağımız bir yolculuğa davetlisiniz.

Felsefe ve Anime Dünyası: Mağara Teorisi ile Bir Anime Serisinin Derinlikleri

Mehmet Can Erol

Anime dünyasının unutulmaz yapımlarından biri olan Gurren Lagann animesi gökyüzü temasını merkeze alırken, Platon'un ünlü mağara alegorisinin felsefi öğeleriyle de derin bir bağlantı içerir. Bu yazıda, Gurren Lagann ve mağara alegorisi arasındaki bu ilginç bağlantıları ve temaları inceleyeceğiz. Hem animeyle hem de alegoriyle ilişkili “Gördüğümüz, gördüğümüz müdür?”[1] sorusu, insanların sınırlı dünyalarından çıkarak, gökyüzünü keşfetmeye başladıkları anla ilişkilendirildiğinde, gerçekliğin doğasının anlaşılmasına yönelik birçok felsefi düşüncüyü tetiklemiştir. Gökyüzü, insanlık için hep bilinmeyen bir yer olarak kalsa da buna ilişkin Platon'un mağara alegorisi ve Gurren Lagann anime serisi arasındaki bazı benzerlikler ve temasal bağlantılar derinlemesine incelendiğinde gökyüzüne dair oldukça ilginç bir perspektif ortaya çıkar. Her ne kadar direkt ilişkili olmasalar da dikkatle incelediğimizde bazı paralellikler görebiliriz. Her iki konsept de sınırlarını aşma, gerçeği keşfetme ve özgürlüğü elde etme temasına odaklanır ve gökyüzünü incelemek de sınırlı görsel algılarımızın ötesine geçerek evrenin derinliklerini keşfetmek anlamına gelir.

Platon'un mağara alegorisi, “Devlet” isimli eserinde anlatılan mutlak,

kesin bilginin var olduğunu savunan dogmatist bir öte dünya metaforu olarak kabul edilir. Bu metafor, birbirine zincirlenmiş kişilerin mağara duvarına yansıtılan gölgelerin gerçeklik olarak algılanmalarına değinmektedir.

Mağaradan kurtulan zincirli kişinin gerçekliği, en yüksek idea olan “iyi” ideasını tanımasına değinilmektedir. Mağaradan kurtulan kişi için güneş o kadar parlaktır ki ona bakamaz ve tekrar mağaraya dönüp dışarıda yaşadığı devrimi anlatmaya başladığında deli olarak kabul edilir. Çünkü monotonluğa ve gördüğünü tüketmeye o kadar alışmıştır ki toplum, alt insanın nefret duygusunu körükleyen azınlıkların büyük devrimleri onlara karşı saygı duyulmamasını da beraberinde getirir, tıpkı Gurren Lagann serisinde olduğu gibi. Başta sınırlı potansiyele sahip olan Kamina ve Simon bilincin evrimi sayesinde yeraltı köyünde devrim yaparlar.

[1] Bu Bir Pipo Değildir, Michel Foucault

Elbette derisini değiştirmeyen yılanlar ölür, fikirlerini değiştirmeyen insanlar da. Çokların da Gurren Lagann'daki yeraltı köyünün de asıl sorunu budur zaten. Otoritenin bilgisine sığınıp, onu sorgulamadan kabullenmek. Sorgulamak denince Platon'un mağara teorisi de gerçekliğe ilişkin nihai bir soruyu da beraberinde getirir: "Gerçeklik nedir?" Bu soruyla birlikte insanın sınırlı doğasına göndermelerde bulunur. Wittgenstein'in "İnsan bir şeyi fark edemez çünkü o şey her zaman gözünün önündedir." alıntısı bu bağlamda önemlidir. Platon'a göre yansıtılan objeler, mutlak idealar dünyasının sadece birer taklidinden ibarettir. Yeraltı köyünde de sadece gerçekliğin orası olarak vurgulanması taklide bir örnektir. Taklit olan bu sanat, bizi mağaranın dışındaki gerçek bilgiden, gökyüzünden ve idealar dünyasından uzaklaştırmaktadır. Buna göre Platon bilgiyi ikiye ayırır:

Değişmez, akılla kavranan (Episteme) ve duyu organlarıyla algılanan, değişen, yanlış ya da yanılsamalı bilgi (Doxa).

Bu konuda Nietzsche, Platoncu anlayışı reddetmiş, tortu olan putların yıkılmasının gerektiğini savunmuştur. Bunun sebebi Platoncu anlayışın 19.yüzyıl Avrupa'sını nihilizme sürükleyip, varoluşun "öte dünyada" olup, ona akılsal ve metafiziksel yolla ulaşılabileceğini savunarak ve

insanın duyuşal dünyadaki varoluşunu yok sayarak varoluşsal bir krize neden olmuştur. Gerçekliğini bilinmezlikten alan, ayağı yere basmayan, anlamını bu dünyadan almayan ve her şeyi tekliğe indirgeyen bu gökyüzü metaforuna (idealar dünyası) karşı Nietzsche'nin önerisi insanca pek insanca bir ahlaka göre yeniden şekillendirmektir. Onun için insanın varoluşunun duyuşal bağlamda yok sayılması "insanı değersizleştirme" yolunda atılan bir adımdır. Bu nedenle Batı metafiziği de işlenen suça adeta ortak olmuştur.

Gurren Lagann, dev robotlar (mecha) serisinde ise Kamina ve Simon yeraltı köyünde kazı yapan iki arkadaştır. Köyde ise kölelik hüküm sürmektedir. Buna ilişkin Platon şöyle söyler:

"Bir zorbanın yürüttüğü devlet özgür mü olur, köle mi?

— Köle olur, hem de nasıl!"

Kamina yeryüzünü gördüğünü ve var olduğunu savunur. Buna karşılık Kamina yeraltı köyüne düşman, aklını yitirmiş bir figür olarak ilan edilir. Yeraltı köyünün şefi, onu birçok kez cezalandırır ve yalancı olmakla suçlar. Halkın başına geçen adam, çokluğun kendine kul köle olduğunu görünce onların kanına girmeden edemez mutlaka. Kamina ve Simon, Platon'un alegorisinde mağaradan çıkmış olan lideri ve ilerlemeyi sağlayan azınlık olarak tanımlanabilir.

Köyün şefini ise, mağara alegorisindeki nesneleri tutan kişi olarak tanımlamak mümkün. Çünkü zincirlenmiş esirlerin dışarı çıkıp bilinçlenmesi, şefin hegemonyasının zararınadır. Yeraltı köyündeki deprem, insanların sınırlı dünyalarından çıkarak gerçekliği keşfetmeye başladıkları anı simgeler. Alegoride bunu kişinin aklın yolunu keşfedip, derin düşüncelere girdiği zaman benliğinde yarattığı sarsıcı etki olarak görmek mümkün. Bu, Platon'un dediği gibi büyük işlerin hiçbir zaman kolay başarılmadığını ve gerçekliğe ulaşmanın çaba gerektirdiğini vurgular. Kamina ve Simon'un dış dünyadaki arayışları, yeraltındaki kısıtlı dünyalarından ayrılıp zorluklara karşı başa çıkmaları ve bunlarla birlikte büyümeleri,

Platon'un alegorisindeki filozofun gerçek arayışına benzeyebilir.

Sonuç olarak, Gurren Lagann'ın gökyüzü teması ve insanların sınırlı dünyalarından çıkarak bilgiyi ve özgürlüğü arama arzusuyla dolu bir yolculuğu vurguladığı görülüyor. Bu bağlamda, anime ve mağara alegorisi, insanların düşünme ve büyüme sürecini içeren bu felsefi arayışı anlatır ve izleyiciye önemli sorular sorma fırsatı sunar. Bu sorulardan en önemlisi “gözlerimizi yeterince iyi kullanabiliyor muyuz?” sorusudur. Sizce gözlerimizi yeterince iyi kullanabiliyor muyuz? Belki de gözlerimizin acıması onları ilk defa kullanıyor olmamızdandır.

Mimari Miras: Babil Kulesinin Tarihsel İzinde

Şeyda Yonca Ertaş

Başlangıçta bütün insanlar aynı dili konuşur aynı sözleri kullanırlardı. Doğuya geçerken Şinar bölgesinde bir ova bulup oraya yerleştiler birbirlerine ‘gelin tuğla yapıp iyice pişirelim’ dediler. Taş yerine tuğla, harç yerine zift kullandılar. Sonra kendimize bir kent kuralım dediler. Göklere erişecek bir kule dikip ün salalım böylece yeryüzüne dağılmayız. Rab insanların yaptığı kent ile kuleyi görmek için yeryüzüne indi. Tek bir halk olup konuşarak bunu yapmaya başladıklarına göre düşündüklerini gerçekleştirecek hiçbir engel tanımayacaklardır’ dedi. Gelin aşağı inip dillerini karıştıralım ki birbirlerini anlamasınlar. Böylece Rab onları yeryüzüne dağıtarak kentin yapımını durdurdu bu nedenle kente Babil adı verildi. Babil İbranice “kargaşa” sözcüğünü çağırıştırır. Çünkü Rab, bütün insanların dilini orada karıştırmış ve onları yeryüzünün dört bucağına dağıtmıştı.

Eski Ahit, Yaratılış 11: 1-9

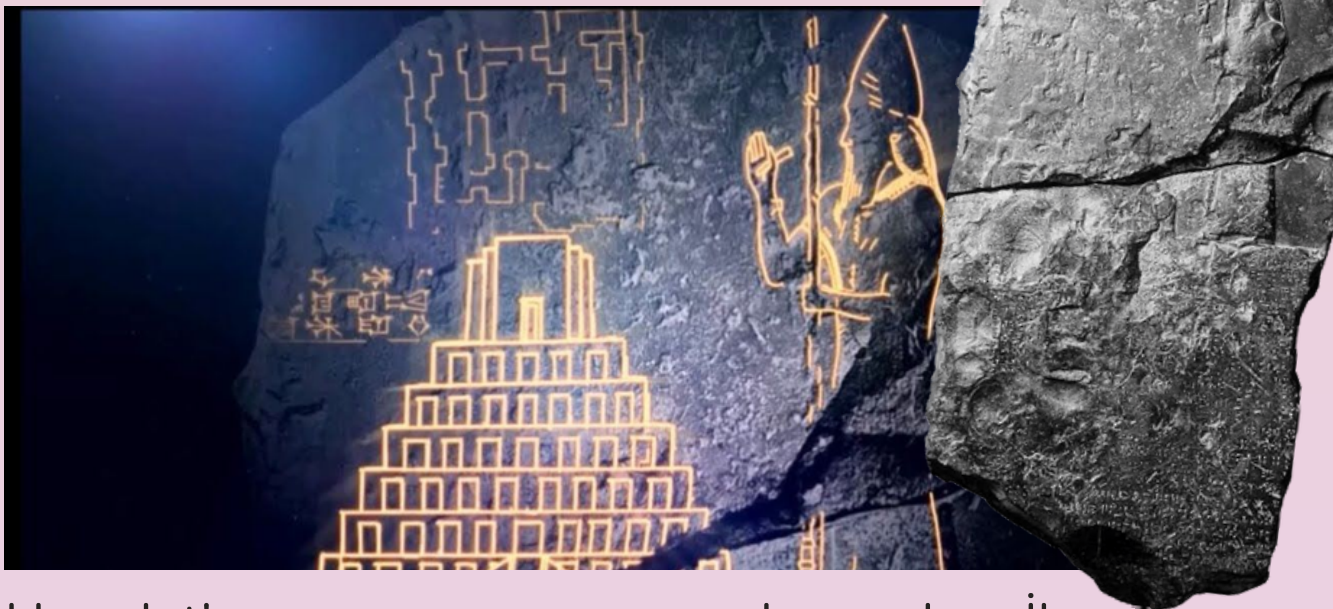

Hans Bol The Tower of Babel

İnsanlar yüzyıllar boyunca Tanrılarını göklerde aradı. Gökyüzünün uçsuz bucaksız oluşu onlara Tanrılarını hatırlattı. Belki de sonu olmadığını görünce kendilerini ufacık hissedip Tanrılarının da onlardan çok daha büyük olduğunu varsayarak ona layık olanın gökyüzü olduğuna karar verdiler. Tanrılarını bu kadar gökyüzü ile bağdaştıran insanlar ona ulaşmanın onunla iletişim kurmanın yollarını aradılar. Ellerini semaya açanlar da oldu, ona yakın hissetmek için, göklere uzanan yapılar inşa edenler de. İnsanların bu çabası binlerce efsaneyi de yanında getirdi. Anlatılan, yazılan, çizilen hikayelerde Tanrı bazen takdir etti insanların bu çabasını ve onlara cenneti vadetti; bazen de cehennem ateşini bile arattıracak şekilde cezalandırdı onları. Fakat öyle bir hikâye var ki, Tanrı insanların küstah tavrını kabullenemedi ve onları kendilerinden ayırarak lanetledi.

Babil kulesi ile ilgili birçok söylem vardır. Kur'an Tevrat ve İncil gibi kalabalık kesimlere hitap eden dini kitaplarda da Babil Kulesinden söz edilir. Hikâyenin genel akışı olmasa bile bazı yerlerinde değişiklikler görmek mümkündür. Örneğin kuleyi Nebukadnezar adlı bir kral, Firavun ve Nemrut'un yaptırdığı kaynağına göre değişmektedir. Kur'an-ı Kerim'de Haruk ve Maruk adlı iki meleğin dünyaya geldiği ve insanlığa sihri öğreterek bu yapıyı yapmalarına yardımcı oldukları yazmaktadır. Tevrat ise Firavun'un, Musa'nın Tanrısını görmek için Babil kulesini yaptırdığı yazar.

901 yılında arkeolog Jean Vincent Scheil tarafından bulunan Esgila tabletinde Babil Kulesi'ne dair bilgiler yer almaktadır. Bu tablette bulunan bilgiler, İncil'deki Babil Kulesi hikayesi ile örtüşmektedir. Tablette, Kule'nin zalim bir kral olan Nebukadnezar tarafından imparatorluğun her tarafından insanlar getirterek inşa edildiği ve yüksekliğinin 90 metre, eninin ise 91x91 olduğu yazmaktadır. Tablette, Leo Marduk adlı Babil'in baş tanrısı tarafından, Kule'nin dibinin cehennemin göğsüne topraklandığını ve tepesinin göklerle yarışmasını emrettiği söylenir. Kule, 12 arşın kuralına göre fildişi, abanoz, muzukkanno ağacından şilteler, kürekler ve tuğla kalıpları kullanılarak yapılmıştır. Temeline altın ve gümüş konulduğu, yapıda kırmızı toprak ile yapılan tuğlaların arasına güzel kokulu yağların konulduğu da tablette yazan bilgiler arasındadır. Arkeologlar, tablette yazılan ölçülerin ve kullanılan materyallerin doğruluğunu sonradan yapılan çalışmalar ile doğrulamışlardır. Tarihi kaynaklara göre, M.Ö. 586 yılında Nebukadnezar, Kudüs'ten birçok insanı alıp onları Babil'e getirir; bu olay Babil sürgünü olarak tarihe geçer.

Heredot'un yanı sıra sonrasında yazılan İbranice kaynaklar da Babil Kulesi'nin varlığını doğrular. İnsanlığın elinde artık ispatlanmış kanıtlar bulunduğundan, Babil Kulesi'nin geçmişte var olan bir yapı olduğu su götürmez bir gerçektir. Babil Kulesi, yaklaşık 5 bin yıl kadar önce inşa edilmiştir.

Babil, dönemin en önemli kentlerinden biri olduğu için politik bir öneme sahipti ve aynı zamanda dinin de büyük bir etkisi vardı. Sümerliler, Babil'de Tanrı'ya bağlanan bir ağaç olduğuna inanıyorlardı. Bu inançtan yola çıkarak, dünyanın 7 harikasından biri olan Babil'in Asma Bahçeleri dahil Babil Kulesi gibi önemli yapıları inşa ettiler. Amaç, Tanrı'ya ulaşmak ve onunla iletişim kurmaktır. Yapıyı 7 katlı olarak inşa ettiler ve her katın temsil ettiği özel anlamlar vardı. Birinci kat taşı, ikinci kat ateşi, üçüncü kat bitkileri, dördüncü kat hayvanları, beşinci kat insanları, altıncı kat gökyüzünü ve yedinci kat ise melekleri temsil ediyordu. Merdivenleri, kuleyi çevreleyerek, bir alemde diğerine olan yolculuğun görsel bir yansımasıydı.

Kulenin sonunda Tanrı'ya çıkıldığına inanıldığı için, halk arasından tapınmaya gelen insanlar sadece birinci kata çıkabiliyorlardı, çünkü onların Tanrı'yı görebilecek güçte olmadığı düşünülüyordu. Diğer katlara ise sadece Tanrı tarafından seçilmiş kadınlar ve rahipler girebiliyordu. Yapının çevresinde Ziggurratlar*, konuk odaları, ambarlar, rahip sarayları ve dini tören yolu bulunuyordu. En üst katta ise Tanrı için büyük süslü bir yatak ve altın bir masa bulunurdu. İnsanlığın tüm bu çabası, Tanrı'yı hoşnut etmek bir yana dursun, Tanrı'nın gazabını ardı arkası gelmez bir şekilde sıralamıştı. Kendi yarattığı varlıkların bu kadar küstah olması Tanrı'yı çok sinirlendirdi, sonucunda küstahlıklarının eseri olan kuleyi yerle bir etti. O devrin insanları, bu yıkımın sebebini bir deprem mi yoksa bir rüzgar mı olduğunu anlayamadılar.

*Ziggurrat: Antik Mezopotamya'da halkın dininin fiziksel odak noktası olarak bilinen üçgen anıtsal yapı.

Tanrı, insanları rüzgarın önüne kattı ve her birini dünyanın farklı taraflarına saçtı. Onları birbirinden ayırarak kendi katına adım atmaya bir daha cüret edememeleri için dillerini karıştırdı.

Bazı kaynaklara göre Tikulti-Ninurta, Sargon, Sanherip ve Asurbanipal tarafından yapılan işgaller sonucu Kule zarar gördü ve yıkıldı. Ardından Nebukadnezar ve Nabopolassar tarafından tekrar inşa edildi. Ancak M.Ö. 479'da Babil'i fetheden Pers kralı, Kuleyi onarılamayacak şekilde yıktı. Büyük İskender, Babil'i ziyareti sırasında Babil Kulesinin içler acısı haline dayanamayarak onarım çalışmalarına başladı, 2 ay içinde 10 bin işçi çalıştırarak molozları temizlettirmiş ancak Kule'nin tamiratını tamamlamak için ömrü yetmemiş. Kulenin bu kadar büyük bir tarihe sahip olması, ancak lanetlerden kurtulamaması, bazılarına ilginç bir öğreti sundu. Babil halkı, tuğlaları ev yapmak için kullanarak böylece yapıyı tamamen yok etti.

1978 yılında Saddam Hüseyin, Babil Kulesi'ni yeniden inşa etme fikrini ortaya attı. Asırlardır yok olmuş olan Kuleyi yeniden inşa etmek için çalışmalara başladı. Eski kalıntılar bulundu ve tam ilerlemeler kaydedilmeye başlanmıştı ki Amerikan askerlerinin Irak'a girmesiyle Babil Kulesi tekrar bir yıkıma uğradı. Babil Kulesi'nin mantığı çerçevesinde bir hikaye Antik Yunan'da da görülür.

Greko-Romen anlatısında, Tartarus ve Gaia'nın birleşiminden ortaya 9 tane yılan ayaklı ölümsüz dev çıkmıştır ve bu devler dağların tepesine devasa kayalar yerleştirerek gökteki Tanrılara ulaşmaya çalışıp onlara savaş açmışlardır. Tabii ki sonunda Tanrılar, bu kayalardan oluşan kuleyi yıkmış ve egemenliklerini sürdürmüşlerdir. Kùltürlerin yakın teması göz önünde bulundurulduğunda, insanların bu hikayeleri kendi kùltürlerine taşımış olma ihtimalleri oldukça muhtemeldir. Antik Yunanlıların yanı sıra Azteklerde de benzer bir hikaye mevcuttur. Hikâyeye göre, güneş ilk doğduğunda karada devler vardır ve kendilerini güneşe götürecek bir kule inşa ederler. Buna sinirlenen Tanrı, gökyüzü sakinlerini bu kuleyi yıkmaya ve dev ırkını dağıtmaya çağırır. Bu tür benzer hikayelerin farklı bölgelerde ortaya çıkma sebeplerini insanlar iki şekilde yorumlarlar: Bazıları, bu hikayelerin çoğunun zaten din adamları tarafından anlatılıp yayıldığını ve onların ilham kaynağının İncil veya Tevrat gibi dini kaynaklar olduğunu savunur. Bazıları ise bu durumun, Carl Jung'un insan bilinçaltının kolektif birikiminden türetilen temel arketiplerin oluşumuyla açıklanabileceğini söyler.

İnsanlık tarihi sürekli kendini tekrar etmiş ve göklerde Tanrıların aranışı antik dönemlere özgü kalmamıştır. 1386 yılında inşasına başlanan Duomo Di Milano, bu eğilimin örneklerinden biridir. İlk olarak romanesk tarzda yapılması amaçlansa da katedral dönemin çok güçlü ailelerinden biri olan Gian Galeazzo Visconti'nin müdahalesi ile gotik tarza dönüştürülmüştür. Romanesk tarz, daha geniş bir eni sağlarken, gotik mimari göklere yükselen bir tarzı benimser. Gotik mimarinin amacı da zaten yüksekliği ve büyüklüğü ile insanlara kendini küçük hissettirmektir. Aynı zamanda, Tanrıların göklerde olduğuna inanan insanlar, binalar yükseldikçe Tanrı'ya daha yakın olacaklarını düşünmüşlerdir. Kısacası, insanların göklerde Tanrı'yı arayışı hiçbir zaman sona ermemiştir. Dünyanın her yerinde günümüz insanların birçoğu, ibadet ederken veya Tanrı'yı düşünürken onun göklerde olduğunu hayal etmeye devam ederler. Bu inanç, geçmişine bakıldığında kolay kolay kaybolacak bir şey gibi görünmüyor.

Charles Bukowski'nin Mavi Kuş Şiiri: İçsel Yolculuk ve Harry Styles'ın İlhamı

Şeyda Yonca Ertaş

Charles Bukowski, 16 Ağustos 1920'de Andernach, Almanya'da doğdu. Ebeveynleri, Bukowski 2 yaşındayken Los Angeles, Amerika'ya taşındı. Yazarın annesi terzi, babası ise askerdi ve aile yaşantısı maalesef pek parlak değildi. Charles Bukowski, "Ham On The Rye" romanında babasının sık sık işsiz olduğundan ve onu sürekli dövdüğünden bahsetmişti. Hayatı boyunca 6 roman, yüzlerce hikâye ve binlerce şiir yazdı. Yazar, Los Angeles Lisesini bitirdikten sonra Los Angeles Üniversitesinde sanat, edebiyat ve gazetecilik dersleri aldı, fakat 2 yıl sonra okulu bıraktı. Bukowski'nin topluma karşı takındığı tavır, hayatının tam da bu döneminde şekillenmişti. Okuduğu dönemde yazar, eline geçen her şeyi okuyor ve hikayeler yazıyordu. Bir gün babası bu hikayeleri gördü ve öfkeden deliye dönerek yazarın tüm emeklerini yok etti. Bunun üzerine Bukowski evi terk etti. 24 yaşında yazarın "Aftermath of a Lengthy Rejection Slip" isimli hikayesi Story Magazine dergisinde yayımlandı. 2 yıl sonra "20 Tanks From Kasseldown" hikayesi Portfolio 3 dergisinde yayımlandı. Bukowski, yazılarının bu kadar yavaş gelişen basım sürecine dair hayal kırıklığına uğradı ve 10 sene boyunca hiçbir şey yazmadı. Kendini yazarlıktan soyutlayan Bukowski, bir postahane de çalışmaya başladı, fakat bu işi de sadece 2,5 yıl sürdü. Yazarlık yapmadığı bu 10 yıl boyunca farklı farklı işlerde çalıştı, postacılık sadece başlangıçtı.

1955'te yazar, ülser nedeniyle hastaneye kaldırıldı ve ölümden döndü. Bu olayın ardından tekrar şiir yazmaya başladı. Aynı zamanda postahane işine geri döndü ve 10 yıl boyunca orada çalışmaya devam etti. 1964 yılında, beraber yaşadığı ancak hiç evlenmediği Franches Smith'den bir kızı oldu ve sonra Tuscon'a taşındı, orada yaşamını sürdürdü. Tuscon'da John ve Gypsy Lou Webb ile tanıştı. İkili, o dönemde Outsider adında bir dergi çıkarıyordu ve Bukowski'nin birkaç şiiri bu dergide yayımlandı. 1969 yılında, John Martin adlı bir yayıncı tarafından aylık yüz dolar karşılığında Black Sparrow (bugünkü HARPER COLLINS-ECCO) yayınevi için çalışma teklifi aldı. Postahane işini bırakarak tam zamanlı yazar olma kararı aldı. Bir ay içinde ilk romanı "Post Office"i bitirdi. İlk romanından sonra ün kazanmaya başladı. Bukowski, eserlerinde kendisine Henry Chinaski ismini vermişti. Alkol, uyuşturucu, seks ve sefil yaşamlar, onun eserlerinin vazgeçilmez konularından biriydi.

Bazen eserlerinde olağanüstülüğe yer veren Bukowski, çoğunlukla kendi hayatının izini takip ediyor ve bunu keskin, süssüz cümlelerle yapıyordu. Los Angeles, kullanmayı sevdiği öğelerden biriydi ve bir röportajında ruhunun her zaman orada olacağından bahsetmişti. Başlıca tutkuları at yarışları, kadınlar ve çok küçük yaşta başlamış olduğu alkoldü. Daha sonraki romanlarının çoğunu, kendisine maddi ve manevi yardım sağladığına inandığı bu yayınevinden çıkartmaya devam etti. Yazar, hayatının belli dönemlerinde hayatına giren kadınlarla evlilikler yaptı. Hayata gözlerini yummadan önce Linda Lee Beighle ile evlenmişti. Charles Bukowski, 9 Mart 1994'te Kaliforniya'da lösemiden öldü. Yazarın cenaze töreni Budist rahiplerce yapıldı. Mezar taşına da 'Denemeyin' yazdırtmıştı. Hayat arkadaşı Linda'ya göre bu; "Eğer tüm zamanınızı deneyerek harcıyorsanız, tek yaptığınız denemektir. Bu yüzden denemeyin sadece yapın," anlamına geliyordu.

Kendi döneminde eleştirmenler, Bukowski'yi adeta yerden yere vurdu. Onun eserlerini erkeklerin fantezi dünyasının tasviri olarak yorumluyorlardı, çünkü yazar eserlerinde her zaman özgür, sarhoş ve sorumsuzdu. Charles Bukowski hayatta olduğu süre boyunca akademik dünyadan hak ettiği ilgiyi göremedi, hatta öldükten sonra bile kendisi ve eserleri üzerine binlerce eleştirel kitap yayımlandı. Charles Bukowski, kurallara uymuyor ve çok küfrediyordu. Kendi benliği aslında ait olduğu toplumdan dışlanmasına sebep olmuştu. Aradan geçen zamana karşın, biz şu an Bukowski'nin değerini pekâlâ biliyoruz. Peki gerçekten bir sanatçının değerini bilmemiz için hayatta olmaması mı gerekiyor?

Güncel yaşamımızda, aslında bunun bir örneğine tanıklık ediyoruz. Hem sahne kıyafetleriyle hem de birden çok mesaj içeren klipleri ve şarkı sözleriyle Harry Styles, çağımızda bazı kesimler tarafından döneminin Bukowski'si gibi görülüyor. Elde ettiği başarıları küçümseyen hatta hak etmediğini söyleyen bir kesim bile var. Aynı türden bir ayrıştırma olmasa bile yaşanan ve yaşatılan olaylar benzer. Birbirlerinden çok farklı görünseler de, Charles Bukowski'nin de Harry Styles'ı çok etkilediğini söyleyebiliriz. Hatta ikili, bir Mavi Kuş'u paylaşıyor gibi görünüyor.

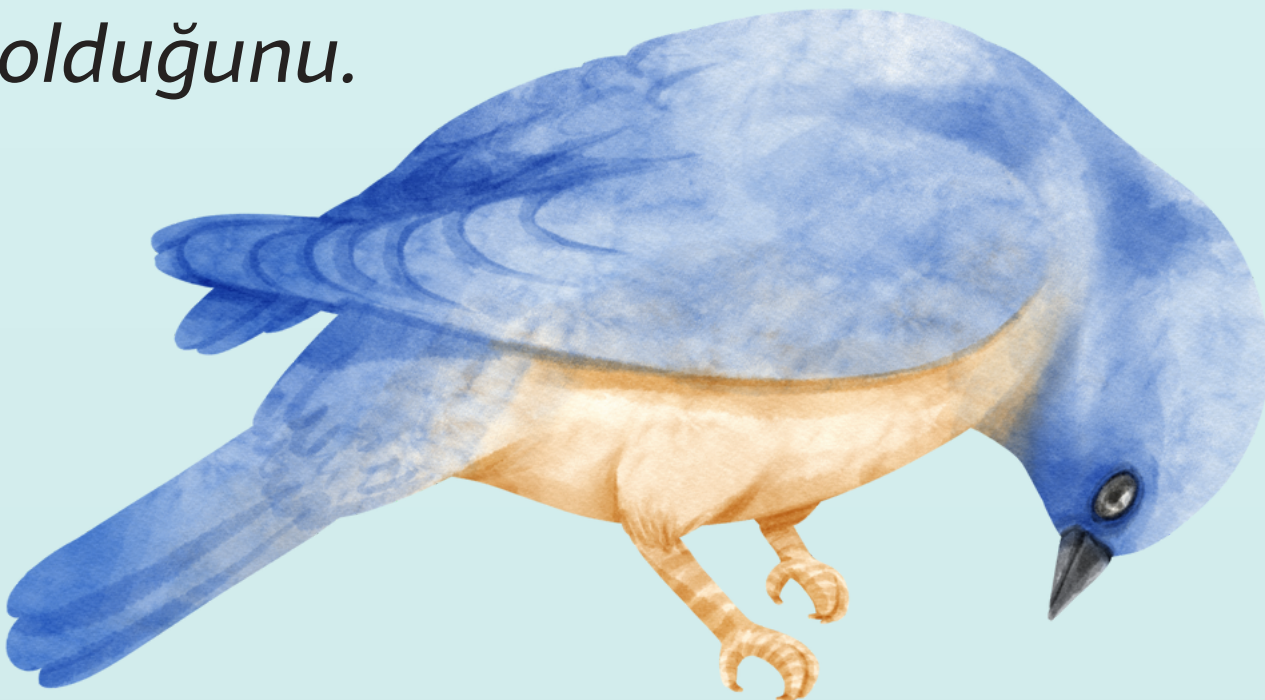
Mavi Kuş şiiri her ne kadar sert ve kaba görünse de içinde küçücük bir çocuk kalbi taşıyan Charles Bukowski'nin yansımasıdır.

Mavi Kuş Şiiri

Charles Bukowski

*Bir mavi kuş var yüreğimde
çıkmaya can atan
ama ben ondan güçlüyüm, kal,
diyorum ona, kimsenin
seni görmesine izin veremem.*

*Bir mavi kuş var yüreğimde
çıkmaya can atan
ama viski döküyorum üstüne
sigara dumanına
boğuyorum,
fahişeler, barmenler ve
bakkal çırakları hiçbir zaman
bilmiyorlar onun orada
olduğunu.*

Şiirin Analizi

İlk satırda yazar, bir metafor ile şiirine başlıyor; şiir boyunca devam edecek olan mavi kuş metaforu. İçindeki kırılgan tarafını, güçlü görünmesi için bastırdığını, insanların onun naif tarafını görmesinden ne kadar çekindiğini anlatıyor.

Mavi kuşların tüyleri oldukça hassas ve kırılgandır. Charles Bukowski de bu metaforu kullanarak kalbinin ne kadar kırılgan olduğunu vurgulamak istemiştir.

Şairin içinde yaşadığı duyguların ortaya çıkmaması için verdiği çaba, bilinçaltı tarafından su yüzüne çıkartılır. Alkol ve sigara, ona kendini daha da güçlü hissettiriyor. Bahsettiği kişiler belki de bir daha hiç görmeyeceği insanlar, fakat onların bile ne düşündüğünü önemser ve kendine sakladığı benliğine zarar verileceğini düşünür. Aynı zamanda barmenler içkiyi, fahişeler seks hayatını, bakkal çırakları ise sigara bağımlılığını temsil eder. Ve yine şairin kötü alışkanlıkları onu kırılgan kişiliğinden uzaklaştırır.

Kötü geçen çocukluk hikayelerinin yansıması adeta her satırda görülür. Çocukluğunda duygularını göstermek yerine kendini korumak ve savunmak zorunda kalan Bukowski, yetişkinliğinde de tek çarenin bu olduğunu düşünür ve içindeki mavi kuşu sır gibi saklar. İçki ve sigara içmenin, içinde yanıp tutuşan bu duygularına çözüm sunabileceğini düşünür. Tıpkı günümüz insanları gibi, Bukowski de yetişkin insan problemlerinin cevabını içkide ve sigarada arar.

*Bir mavi kuş var yüreğimde
çıkmaya can atan
ama ben ondan güçlüyüm,
yat lan aşağı, diyorum ona,
ocağıma incir dikmek mi
niyetin? Avrupa'daki kitap
satışlarımı sabote etmek mi?*

*Bir mavi kuş var yüreğimde
çıkmaya can atan
ama zekiyim, sadece
geceleri izin veriyorum çıkmasına,
herkes yattıktan sonra.
orada olduğunu biliyorum, derim
ona, kederlenme
artık.*

*Sonra yerine koyarım yine
ama hafifçe öter
tamamen ölmesine de izin
vermiyorum
ve birlikte uyuyoruz
gizli antlaşmamızla
ve insanı ağlatacak kadar
güzel, ama ben
ağlamam, ya
siz?*

Tekrardan kendine ne kadar güçlü olduğunu vurguluyor. Şairin, kendi benliğini yaşamak için büyük kaygıları olduğu gözlemlenebiliyor. Kendisi gibi yaşamamanın şimdiye kadar kurduğu hayatı mahvedeceğini düşünüyor.

Duygularının ağırlığı mantığıyla çakışıyor. Bukowski bir seçim yapmak zorunda hissediyor.10 yıl boyunca beklediği şöhretten, yıllarca içinde tuttuğu sır yüzünden vazgeçemiyor.

Şair, duygularını paylaşmamak için zekasını ön plana çıkarıyor. Mavi kuşu sadece geceleri serbest bıraktığını söylüyor, kimsenin uyanık olmadığı ve onu fark edemeyeceği bir vakitte. Ama bir yandan da kendi benliğini hatırlıyor ve onu unutmadığını fısıldıyor. Sakladığı tarafının da kendini bir şekilde göstermesi gerektiğini biliyor.

Yazar, kalbinde saklanan mavi kuşun geceleri serbest bırakılarak bir nevi özgür olabileceği gerçekliğine kavuşuyor. Bir parçası olduğu toplum, kalbindeki mavi kuşa ağır geleceğinden yazar, gecenin karanlığını kendine siper olarak kullanıyor.

Kısa bir süreliğine yaşamasına izin verdiği duygularını eski yerine koyuyor. Kendi kendine duygularının ölmediğine dair teselli veriyor. Ağlayamayacak kadar güçlü olduğunu tekrardan hatırlatıyor kendine. Ve oklarını okuruna ve okurun içinde yaşıyor olması muhtemel olan mavi kuşlara yönelterek şiirini bitiriyor.

Duygu karmaşaları, içsel zıtlıkları kuşun bir sonraki gecesine kadar duruluyor. En saklı duygular son satırla beraber sorgulanıyor.

Daylight, Harry Styles

If I was a bluebird I would fly to you
You'd be the spoon
Dip you in honey, so I could be sticking to you
(ooh-ooh,ooh-ooh)

Türkçe sözler

Bir mavi ardıc kuşu olsaydım, sana uçardım
Sen kaşık olurdun
Seni bala batırırdım ki sana yapışabileyim
(ooh-ooh,ooh-ooh)

Şarkı, ayrılığın yol açtığı özlemi anlatırken, Bukowski referansı, sanatçının yalnızlığı ve içsel çatışmayı tercih ettiğini ima ediyor olabilir. Şarkı, sanatçının partnerinden ayrılmak zorunda kalması sonucunda oluşan özlem hissini anlatır. Günlük yaşamlarının yanı sıra ilişkileri hakkındaki detaylar şarkı boyunca yer eder. Bukowski referansı ile Styles, sır olarak kalmayı partnerinden ayrı kalmaya tercih edeceğini belirtir. Ve mavi kuş referansından dolayı Styles, şarkı boyunca partnerinin onu gün ışığı ile lanetlediğini ima ederken, bununla beraber sanatçının içindeki Mavi Kuş'un da sadece geceleri dışarı çıkarıldığı anlaşılır.

Şarkı sözlerinin yanı sıra 'Late Night Talking' şarkısının klibinde de sanatçı, içinde bir mavi kuş olduğunu betimlemeler ve imgelerle açıkça gösterir. Harry Styles'ın Charles Bukowski'den etkilenişi yalnızca bir şarkıyla sınırlı kalmamıştır. Love On Tour konser turnesinin açılışını da Charles Bukowski'nin 'Style' adlı şiiriyle yapmıştır. Harry Styles da Charles Bukowski gibi evdeki baba figürü bakımından pek şanslı değildi. Styles, 7 yaşındayken ebeveynleri boşanmış, sonrasında öz babası hayatında aktif bir role sahip olmadığından üvey babasıyla güçlü bir bağ kurmuştur.

Yazar ve sanatçının ortak özelliklerinden bir diğeri, belki de en önemlisi, oldukları kişilerin içinde bulundukları topluma fazla geliyor oluşlarıdır. Toplumsal normları bir kenara alarak, çizilen sınırları yeniden oluşturmayı kendilerine hayat tarzı olarak benimsemiş bu iki insan; zaman fark etmeksizin kalıplaşmış düşüncelere meydan okumanın ne kadar zor olabileceği deneyimini paylaşmıştır. Anlaşılmaq için sanatı tercih etmeleri ve dünyaya seslenmeleri, onlara yüreğinde mavi kuş taşıyan binlerce hayran kazandırmıştır.

Sanatın Gecesi: Üç Farklı Tablodan Geceyi Duymak

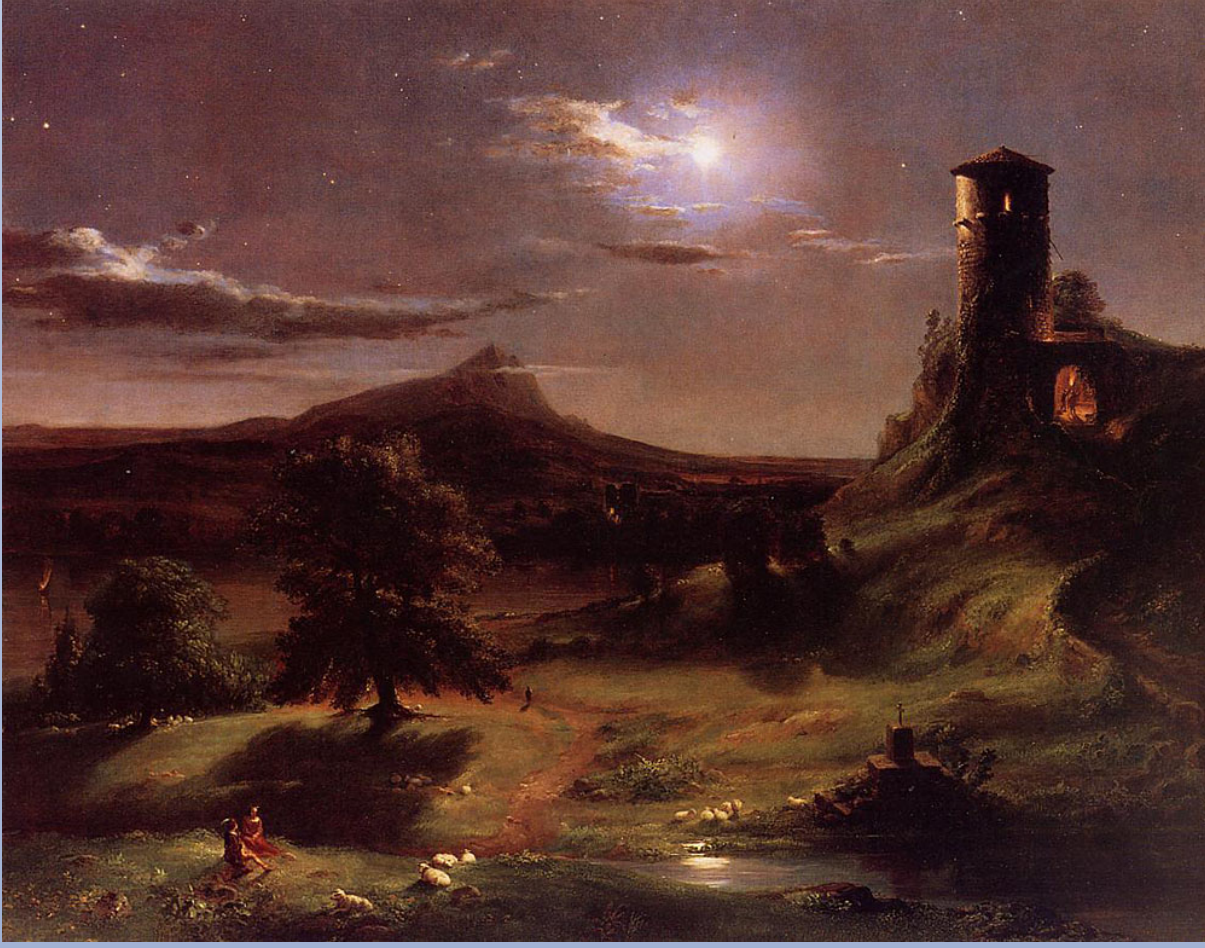
Nisa Kitapçı

Herkesin görebildiği ve herkesi görebilen bir oluşumdur gökyüzü. Dünyanın her bir yanından, aynı çatıya bakabilir her bir kimse. Farklı gözlerden, pencerelerden ve çerçevelerden bakılabilecek uçsuz bucaksız bir güzelliştir. Bu kadar büyüleyici olmak için de bu kadar sonsuz olmak gerekmektedir. Büyüsü sonsuz güzelliğinde mi, sonsuz olduğunu bilmemizde mi yoksa kendimizden bulduğumuz ve üzerine zihnimizle çizdiğimiz parçalarında mı? Cevabı değişen bir sorudur bu. Çünkü cevabı herkesin iç dünyasından gelir, bu sonsuzluk hakkında. Bana sorarsanız eğer, cevabım çok geniş olur bu sonu bilinmeyen örtü karşısında. Öyle içine çeker, öyle kaybeder ki bünyesinde. Bir bakmışım bütün parçalar toz olup karışmış birbirine, her bir zerremen farklı bir fikri var artık. Cevaplayacak çok kelime var, söylenecek çok söz ve anlatılacak birçok hikaye.

Gökyüzü sınırsız olanak sunan bir sanat yuvasıdır adeta. Şairleri şiilere, yazarları romanlara ve ressamaları tablolara ikna eder defalarca. Her bakışta farklı bir resim, her gününde ayrı bir renk barındırır paletinde. Ve ortaya eşsiz bir eser çıkarır her seferinde. Görenleri derin düşüncelere sürükleyip yakasına yapışır bu eserler. Duyguların bir cisme dökülmüş, bir dürtüye sıkıştırılmış hali gibidir.

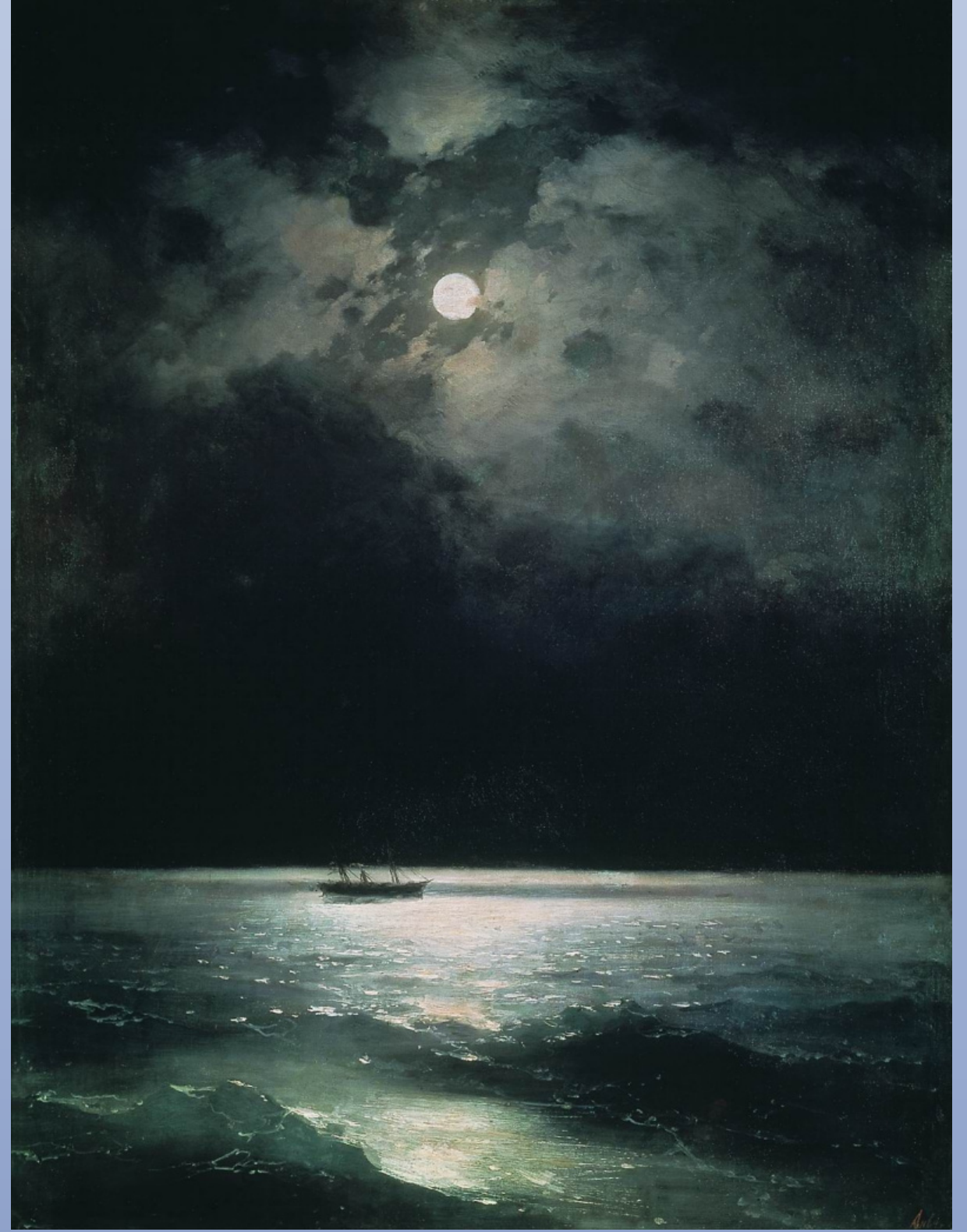
Gece ise gökyüzü ayrı bir meseledir. Kapkaranlık bir kanvasın üzerinde bir sürü minik parıltı görürsünüz. Hepsinin anlatacak o kadar çok şeyi vardır ki... Ressamlar onların sesine kulak verir ve anlatırlar tuvallerine.

Thomas Cole, Moonlight (1883)

Thomas Cole girer mesela araya. Tabloda bir sürü ağaç varken gökyüzüne takılıp kalırsınız. Ay o kadar parlaktır ki, odadaki ışıkları kapatsanız bile ayın sert ama ruha yumuşaklık veren parlaklığı odayı aydınlatacak gibidir. Yere düşen mükemmel gölgelere saklanmak istersiniz. Ya da tam tersine kuleye çıkıp aya dokunmaya çalışmak. İster gölgesinde saklanın, ister elinizi gökyüzüne uzatın. Arkadaşlarınızla sohbetinize ya da sakın yalnızlığınıza ay da eşlik edecektir. Sizinle beraber yıldızları sayacaktır. Gökyüzü, sonsuzluğunu size bahşedip içinde kaybolmanıza izin verecektir. Her yerde olabildiğinizi fark edersiniz böylelikle. Çünkü artık gökyüzünün görebildiği her yeri siz de ayın ışığının vurduğu teninizde hissedersiniz.

Ivan Aivazovsky, The Black Sea at Night (1879)

Sonra Ivan Aivazovsky girer söze. Gökyüzünün denize yansıyan büyüleyici yüzünü gösterir. Tuvali duyar gibi olursunuz, ve o sessizliği. Çok gürültülüdür bu sessizlik aslında. Hiçliğin ortasında karanlığını ayın bile aydınlatamadığı bir gemi. Belki içinde onlarca yolcu olmasına rağmen başlı başına o kadar yalnız hissettirir ki. Şiddetlidir bu yalnızlık, kırıcı ve zedeleyici. Göklere çevirir yüzünü ve sözsüz bir iletişim olur aralarında, sadece ikisinin duyabildiği. Dikkatlice kulak verirsiniz siz de hissedebilirsiniz neler düşündüklerini. Dalgaların sesiyle, parçalanmış bulutlardan sızan ışık huzmesiyle beraber yalnızlıkla harmanlandıklarını.

**Hermann Corodi, Night on Mount
Athos (1844-1905)**

Sıra Hermann Corodi'dedir artık. Bu sefer gökyüzü yalnızlığı sıyrıp alır bedeninizden. Sakince okşar teninizi yumuşak bulutlarla. Yalnız olmadığınızı bütün duyularınızla hissettirir. Tepeyi tırmandıkça daha da yakınlaşırsınız gökyüzünün azizliğine. Yürüdüğünüz yolda, her attığınız adımda sizinle beraber yürür. Bu güzelliğin keyfini çıkarmak için adımlarınızı daha da yavaşlatır, yolunuzu uzattıkça uzatırsınız. Sanki ne kadar yavaş giderseniz gökyüzüne o kadar ulaşıyormuşsunuz gibi gelir. Gözle görülemeyen bir merdivenle tırmanırsınız kademe kademe. Sonra fark edersiniz, ulaşmaya çalışsanız da zaten çoktan gökyüzünün bir parçasısınız. Sizi çoktan kabul etmiştir bünyesine. İşte tam da bu yüzdendir aidiyet hissiniz.

Gökyüzünden Bir Hikaye: Scorpius Takımyıldızı

Zafer Doğan

DİKKAT!

Bu yazı bir göğe bakma durağıdır...

Gökyüzü insan ruhunun bir yansımasıdır. Bizleri en iyi o anlatır. Kafasını kaldırıp göğe hiç bakmayan insanın hayalleri renksiz, umutları kısıtlıdır. Gelin, hep beraber bizden yaklaşık 80 ışık yılı uzaklıktaki takımyıldızları arasında neler olup bittiğine kısa bir süreliğine bir göz atalım.

Tarih boyunca gökyüzü, insanlar için hep merak konusu olmuştur. Öyle ki, MÖ 4900 yılında Almanya'da Goseck Çemberi adı verilen ve tarihin ilk rasathanesi olduğu tahmin edilen yapı kurulmuştur. Aynı zamanda Maya, Aztek, İnka, Sümerler ve Babiller gibi medeniyetlerin de astronomi alanında çalışmaları olduğunu biliyoruz.

Girişte de belirttiğimiz gibi, gökyüzü insan ruhunun bir yansımasıdır. İnsanlar göğü incelerken keşfettikleri yıldızlara, gezegenlere kendi hayal dünyalarının bir ürünü olan, çoğunluğu mitolojik öğelerden oluşan isimler vermiştir. Örnek verecek olursak; Neptün gezegeni Roma Mitolojisinde su ve deniz tanrısı olarak bilinirken, Yunan Mitolojisindeki karşılığı ise Poseidon'dur. Tıpkı Gezegenler gibi Takımyıldızları da bu şekilde adlandırılmıştır. Güney yarım kürede 44, Kuzey yarım kürede 44 olmak üzere toplamda 88 adet takımyıldız olduğu bilinmektedir. Halk arasında en çok bilinen 12 takımyıldızı vardır. Bunlar Zodyak kuşağında yer alan ve burçlar adını verdiğimiz takımyıldızlarıdır (Yay, Akrep, Koç vs). Bu yazıda ele alacağımız takımyıldız ise Scorpius yani Akrep takımyıldızı. Scorpius'u yakından tanımaya ve bir gökyüzü yolculuğuna çıkmaya ne dersiniz?

Şimdi başınızı yukarı kaldırın sevgili okur, bir yandan da göz ucuyla okumaya devam edin...

Takımyıldızları genelde bulundukları kuşakta oluşturdukları şekillere göre adlandırılır. Scorpius Akrep yıldıztakımı da oluşturduğu şekil sebebi ile bu adı almıştır ve mite göre de bu şekilde anılmaya devam etmiştir. Akrep takımyıldızı, Terazî ile Yay takımyıldızı arasında yer alır. Evet, geldik yazımızın en heyecanlı yerine! Aşk, ihtiras, hırs... Gökyüzünde neler oluyor? Yazımızın başrolü bu çemberin neresinde?

Mitolojide Akrep ile ilgili çeşitli rivayetler olmakla beraber, en bilindik ve en sık geçen rivayet şudur: Avcı takımyıldızı Orion ve Av tanrıçası Artemis arasındaki husumet, aslında Akrep'i ortaya çıkaran en önemli olaydır. Mite göre Orion çok başarılı bir avcıdır, öyle ki Olimpos'taki tanrıların dahi dikkatini çekmiştir. Aynı zamanda çok yakışıklı olduğu bilinmektedir. Artemis ise Av tanrıçası olarak bilinmektedir. (Yakışıklı bir yarı tanrı ve güzel bir av tanrıçası...Magazinin kokusunu aldınız mı sevgili okur?). Av tanrıçası Artemis de Orion'un yeteneklerinden etkilenerek onunla ava çıkmayı teklif eder ve beraber ava çıkarlar. Av dönüşü Artemis, Orion'un yeteneklerini diğer tanrılara öve öve bitiremez. Duydukları karşısında çok heyecanlanan Orion, ertesi gün tekrar ava çıkar ve önüne gelen her şeyi avlayıp Artemis'in huzuruna sunar. Artemis av tanrıçasıdır fakat aynı zamanda bütün hayvanları korumakla da mükelleftir. Bu nedenle Orion'a kızıp ona bir ders vermeye karar verir.

Ölümcül bir ders (Burada parantez açmakta fayda var. Artemisin bu denli kızmasının ardında sadece bütün hayvanların avlanması yok diyebiliriz. Çünkü Orion'un çok yakışıklı olduğundan bahsettik, öyle ki kimseye yüz vermediği dahi söylenir. Artemis'in Orion'a ilgi duyduğu fakat karşılık bulamayınca bir bahaneyle öldürme kararı aldığı da rivayetler arasındadır.) İşte yazımızın başrolü olan Scorpius yani Akrep bu noktada devreye girecektir. Artemis Orion'u öldürmesi için zırhlı büyük bir akrep görevlendirir.

Nihayet Akrep ve Orion karşı karşıya gelir ve çekişmeli bir kavga başlar. Bu kavga o kadar uzun sürmüştür ki Zeus'un dikkatini çekmiştir. Kavgayı kim kazanacaktır dersiniz?

Başrol ölürse hikâye biter kıymetli okur, elbette Akrep kazanır. Scorpius Orion'u ayak topuğundan sokarak öldürür hikâyenin sonunda. Yarı ölümlü bir tanrı olan Orion bu şekilde nakavt olur. Bu sonla ilgili iki rivayet vardır. Birincisi; bahsettiğimiz üzere Orion'un ölmesi. İkincisi ise; Orion yarı ölümlü olduğu için ilerleyen zamanlarda tekrar dirilip Scorpius'tan öç alacaktır.

Gökyüzüne bakmaya devam ediniz sevgili okur. Göreceksiniz ki Scorpius ve Orion hiçbir zaman aynı anda gökyüzünde bulunmaz. Orion gözden kaybolunca hemen ardından Scorpius Akrep yıldıztakımı gökyüzünde belirir, sanki bu iki takımyıldızı arasında asırlardır süregelen bir kovalamaca varmış gibi...

Gökyüzünün Keşfi: Galileo Galilei

Hüseyin Arslan

Gökyüzü, insanın evrenle olan bağlantısını hatırlatan bir penceredir.

- Carl Sagan

Çağlar boyunca, bir kum tanesinden aciz olan insanoğlu varlığına çeşitli anlamlar yüklemiş ve kendisini tanrı katına çıkartmak için ayağını nereye bastıysa evrenin merkezini orası kabul etmiştir. Bu egoist ve bencilce olan yaklaşım kendisini, özellikle astronomi dünyasında Aristoteles tarafından öne sürülen Geosantrizim (yer merkezilik) modelinin kabulüyle göstermiştir. Bu modele göre, Dünya olduğu yerde dururken Güneş, Ay, Venüs ve diğer tüm gezegenler Dünya'nın etrafında aşkını itiraf etmek için cesaretini toplamaya çalışan Ekho'nun Narkissos'un peşinde döndüğü gibi dönmektedir. Bu dogmatik düşüncenin ortaya çıkışından yüzyıllar sonra bir yıldızlı gecede, İtalya'nın Pisa kentinde müzisyen bir babanın hayalperest oğlu, önce gökyüzüne baktı, yıldızların güzelliğine hürmet edercesine onlara öpücükler yolladı ve gözlerini kapatıp bir uykuya dalar gibi hayal etmeye başladı. Bu çocuğun ismi, ilerde dünyayı kasıp kavuracak keşifleriyle bilinecek olan Galileo Galilei idi.

Bütün uyuyanları uyandırmaya bir tek uyanık yeter.

- Malcolm X

Galileo, 15 Şubat 1564 yılında Pisa şehrinde doğdu. Doğduğu yüzyılda, Rönesans çiçeği Leonardo Da Vinci, Kopernik, Montaigne gibi öncülerin bahçesinde filizlenmekte ve mis gibi kokmaktaydı ancak her bahçede olduğu gibi onların bahçesinde de zehirli sarmaşıklar vardı. Hatta, Galileo'nun babası Vincenzo Galilei'nin bahçesi de bu durumdan muzdaripti çünkü döneminde müzik camiasında Yedi Ölümcül Günahlardan biri olarak kabul edilen 'solfej kâğıdı üzerine not alma' günahını işlemişti. Bu zehirli sarmaşıklar aynı zamanda 'Engizisyon' olarak da bilinirdi. Kilise tarafından yönetilen Engizisyona göre yaşamın her alanında, özellikle astronomi gibi pozitif bilimlerde İncil öğretileri ve Aristoteles, Ptolemy gibi düşünürlerin fikirleri esas alınmalı, aynı zamanda, bu esaslara karşı düzensizliğe yol açacak her türlü beyanat susturulmalıydı. Örneğin, Galileo Galilei'nin keşiflerinden önce Giordano Bruno ve Kopernik gibi astronomlar, Heliosantrizm evren modelinin temellerini atmıştı ancak bu model alışlagelmiş dogmaları sarsacağından ve kitlesele infilak yaratacağından 'sapkınlık' olarak kabul edilmişti.

Bu ve benzeri eylemlerin sonucu olarak, İncil 'yol gösterici bir rehber' olmaktan ziyade kilisenin otoritesini koruyan kitle kontrol aracına dönüşmüştü. Özgür ve yenilikçi düşünce açısından zor zamanların yaşandığı günlerin birinde, Galileo, Aristoteles'in düşüncelerinin aksi yönünde dersler verdiği için Pisa Üniversitesi tarafından maaşı kesilmiş, daha sonra babasının vefat ettiğini öğrenmiş bir şekilde evine doğru yola koyulmuştu. Yolda yürürken, önce babasını bir temmuz sabahında alan toprağa baktı ardından da kafasını kaldırıp bulutların arkasına saklanmış; gençliğinde rahip olmak istediği yıllarda yanı başında olduğu cennet kapısına, artık çok mu uzaktı ona? Uyuyanları uyandırmak için çıktığı bu yolda, asıl uyuyan kendisi miydi? Belirsizliklerin içinde debelenirken evine varmıştı, içeri girdiğinde sahneye çıkmış bir aktör edasıyla onu izleyen Küçük Ayı Takım Yıldızı ve Kutup Yıldızı'nı selamlayıp küçüklüğünde yaptığı gibi gözlerini kapadı, derin bir nefes alıp gözlerini açtığında kendi yapıp geliştirdiği teleskobunun merceğinden gökyüzünde gözlemlediklerini bir kâğıda yazmaya karar verdi.

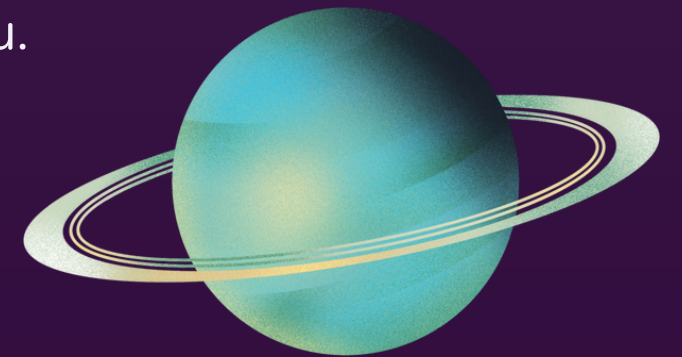
Teleskop İle Ay Gözlemleri: Galileo, 1609 yılında geliştirdiği teleskop ile Ay'ın yüzeyinde dağlar, kraterler ve denizler gibi çeşitli detayları gözlemledi. Bu gözlemleri, Ay'ın düzgün ve mükemmel olmadığını gösterdi ve Aristoteles'in görüşlerine meydan okudu.

Jüpiter'in Uyduları: Galileo, 1610 yılında Jüpiter çevresinde dönen dört büyük uyduyu (Io, Europa, Ganymede ve Callisto) keşfetti. Bu keşif, gökcisimlerinin dünya etrafında döndüğü fikrini sarsan önemli bir bulguydu.

Venüs'ün Ay Benzeri Fazları: Galileo, Venüs'ün farklı fazlarını gözlemleyerek, Venüs'ün Güneş etrafında döndüğünü ve Dolunay benzeri fazlarının olduğunu gösterdi. Bu da Ptolemaic modeline karşı çıkan bir bulguydu.

Satürn'ün Halkası: Galileo, 1610 yılında Satürn'ü gözlemlediğinde, onun etrafında saran halkaları fark etti. Ancak o dönemin teleskopları bu halkaları ayrıntılı bir şekilde incelemesine izin vermedi. Bu nedenle, Galileo Satürn'ü "kulaklı gezegen" olarak tanımladı.

Galileo gökyüzünün ötesinde evrenin güzelliği ve derinliğiyle sarhoş olmuşken içinden bir his ona hiçbir başarının cezasız kalmayacağını acı acı hissettirmişti.

E pur si muove. (Yine de dönüyor.) **- Galileo Galilei**

Yaptığı keşiflerin ardından Galileo, tüm bu keşifleri SidereusNuncius (Yıldızlardan Gelen Haber) adlı kitabında topladı. Kitabın yayınlanmasının ardından, özellikle din adamları güneş merkezli evren modeline ağır eleştirilerde bulundu. Öte yandan, dönemin ağır Katolik İtalya'sındaki İncil yorumlamasına göre, "Dünya yaratılışından itibaren bir daha hareket ettirilmemek üzere sabitlenmiştir." yorumundan dolayı İncil'e karşı argümanlar bulunduğunu da söylemişlerdi. Engizisyonla ters düşmek, o zamanlar ölüm fermanını imzalamaktan farksızdı. Örneğin, güneş merkezli evren modelini ilk savunan ve evrenin sonsuz olduğunu dile getiren Giordano Bruno, engizisyon tarafından 'sapkın' ilan edilip Roma'da canlı canlı yakılmıştı. İncil ve bilimsel gerçeklerin çelişmemesi gerektiğine inanan Galileo, kafirlik suçlamasının ölümünden bile beter olduğunu düşünmüştü. Ancak, Kilise o dönemde "Dünya dönüyor olsaydı fark ederdik." düşüncesine tutunarak Güneş'in merkezde olduğu bütün evren modellerini reddetmişti. Sonuç olarak, Galileo ve Engizisyon arasında bir dizi mahkeme süreci başlamıştı:

1616 Uyarısı: İlk olarak, 1616 yılında Katolik Kilisesi tarafından resmi bir uyarı aldı. Kilise, Galileo'nun güneş merkezli evren modelini savunduğu ve bu fikirlerin Kutsal Kitap'a aykırı olduğunu belirtti. Bu uyarı, Galileo'yu fikirlerini açıkça savunmaktan kaçınmaya zorladı.

1632 Yayımlanan "Dialogue Concerning the Two Chief World Systems": Galileo, 1632'de "Dialogue Concerning the Two Chief World Systems" adlı eserini yayımladı. Bu eserde, güneş merkezli evren modelini savunarak Copernicus'un görüşlerini destekledi. Ancak eser, Katolik Kilisesi'nin resmi öğretilerine karşı olmasının yanı sıra Latince yerine İtalyanca olarak yazıldığı için Kiliseyi irite etmişti.

1633 Mahkeme Süreci: 1633 yılında Galileo, Roma'da Engizisyon Mahkemesi tarafından yargılandı. Mahkeme, Galileo'nun "Dialogue Concerning the Two Chief World Systems" eserini sapkın görüşler içerdiği gerekçesiyle suçlu buldu. Aynı zamanda, evrenin güneş merkezli olduğunu öne süren herhangi bir doktrinin tüm ülkede Katolik Kilisesi tarafından reddedildiğini ilan etti.

Mahkumiyet ve Ev Hapsi: Galileo, mahkûm edildi ve önceki yıllarda yazdığı savunma mektuplarını da reddetmek zorunda kaldı. Sonuç olarak, ömür boyu ev hapsine mahkûm edildi ve Toscana'daki evinde tutuldu. Bu, bilimsel çalışmalarını sınırlasa da ölümüne kadar yazmaktan vazgeçmedi.

Ev hapsinde olduğu günün birinde, Galileo, mahkeme zamanında sokaklarda “onun içine Őeytan girmiŐ” laflarıyla adını karalayan ‘kadim’ dostu Kardinal Bellarmino’yu evine çağırır ve mercekten Venüs’n uydularına bakmasını ister. Bellarmino’nun bu teklife cevap olarak “O mercekten gökyüzüne baktığım zaman, üzerimdeki cbbenin hiçbir anlamı kalmıyor” demesi; gelenek, otorite ve düzen kelimelerinin içine enjekte edilmiŐ zehrin masmavi denizi kurutabileceğini ve o denize rengini veren gökyüzünü bile karartabileceğini gösterirken, Galileo’nun mahkeme çıkıŐında söylediği “Yine de dönüyor.” sözü gerçeğin her ne pahasına olursa olsun, güneş ıŐınlarının bulutları delip yeryüzüne ulaŐtıđı gibi çorak toprakları yeŐerteceđini hatırlatan bir niŐane olduğunu nesiller boyunca bize hatırlatacaktır.

Gökyüzünün Bekçisi: Heimdall ve İskandinav Mitolojisinin Derinlikleri

Fuat Mert Ateş

Bu yazımızda benim de favorilerimden biri olan İskandinav Mitolojisi ve bu Pagan inancın gökyüzüyle arasındaki bağlantıyı 12. yüzyılda yaşamış olan İzlandalı şair Snorri Sturluson'un anlatımıyla siz değerli okurlarımıza sunmaya çalışacağım. Viking çağında gökyüzünün önemli bir yeri vardı ve o dönemdeki Nordik topluluğu, tıpkı tanrılarına bazı anlam ve görevler yükledikleri gibi gökyüzünü de birçok anlatı ve öğeyle hayatlarının önemli bir kısmına koymuşlardı. Bunlardan biri Bifrosttu.

Bifrost, Tanrıların hüküm sürdüğü Asgard adlı evren ve İnsanların yaşadığı (buna Vikingler Midgard diyordu) dünya üzerinde bir çeşit bağlantı kuruyordu. Bu köprüden bahsedildiğinde akla gelen ilk tanrı ise Heimdall'dır. Heimdall bu köprüyü kötü niyetli Devlerden korumakla görevlendirilmiştir.

İskandinav Mitolojisi'nde kıyamet olarak görülen Ragnarok'ta devler bu köprüyü yerle bir edip tanrıları katlederek kıyameti resmen başlatmakla yükümlüdürler. Heimdall'dan bahsetmek gerekirse, bu tanrı başlıca diğer Asgard tanrılarını da koruyan bir tanrıdır. Hatta yeri ve önemi, tanrılar arasında o kadar büyüktür ki tanrılar onu "tanrılar arasındaki en parlayan tanrı" ve "en beyaz tenli tanrı" gibi bazı sıfatlar takmışlardır. Heimdall'ın bir başka özelliği ise onun ikonik, boynuzdan yapılmış borusu ve bu borunun görevidir; tanrıların sonunu getirecek olan Ragnarokta, devlerin ortaya çıkışını simgeler yani bir nevi tanrılara olan son uyarıdır aslında.

Sturluson'un gökyüzüne dair başka bir yazısı ise Odin'i tanrıların tanrısı yapan iki kargası Huginn ve Muninn'dir. Huginn düşünceyle bağdaştırılır ve Muninn hafızayı simgeler. Bu iki karga dünya üzerinde gezerek görmüş oldukları tüm bilgileri baştanrı olan Odin'e iletirler ve Odin'in tanrılar arasında "Her şeyi bilen" lakabını almasının sebebi bu kargalardır.

Odinn'le bağdaştırılan diğer hayvan ise sekiz bacaklı at Sleipnir'dir. Bu at, gökyüzünde uçarak Odin'i farklı dünyalara taşır. Sleipnirhem dev hem de tanrı olan Loki'nin çocuğudur. Poetic Edda'nın bir parçası olan Völuspa adlı şiirde bir sihirbaz Odin'e tanrıların sonu olarak da bilinen Ragnarokta neler olacağını anlatır. Bu anlatının yanında yeryüzüne gökten indirilen ilk iki insanı da ele alır ve bunlar Ask ve Embladır. Odin Prose Eddada da karşımıza çıkıyor. Bu kitapta ise Odin tanrıların diyarı olan Asgard'da kendi tahtında hüküm sürerken betimlenmiştir. O herkesin babasıdır ve herşey ondan sorulur. Odin'e dair modern atıflar ise zaman içinde oldukça artmıştır. Modern çizgilerden ve şiir anlatılarından ziyade gökyüzü ve Odin zihnimizde dünya ağacı olan Yggdrasil'i çağrıştırır. Bu dev ağaç dokuz evreni de sarmalar ve her şeyin merkezindedir. Asgard, Yggdrasil'in dallarında dinlenir.

Kelime anlamına baktığımızda ise "Ygg" Odin'in isimlerinden birisiyken "Drasill" ise at anlamına gelir. Bu ismin nedeni ise şu hikâyede yatar: Odinn kendini adamak ve yunların sırlarını öğrenmek için bu ağaçta 9 gün 9 gece asılır ve bunun sonucu olarak bu ağaca Yggdrasil ismi verilir.

Aslında İskandinav mitolojisine bir konuya bakıldığında bile ortaya ne kadar zengin bir anlatı çıktığını fark etmişsinizdir. Vikinglerin bu pagan inançlarını 11. yüzyıla kadar korumalarına şaşmamalı, bu anlatılardan ve hikayelerden sonra aslında bu değerli mitlerin hayatın her alanında görüldüğünü ve bunların Viking çağındaki insanlar için ne kadar önemli olduğunu anlamışsınızdır. Umarım bu yazım İskandinav Mitolojisine dair ufkunuzu açmış ve sizi daha fazla araştırmaya yönlendirmiştir. Bir sonraki yazıda görüşmek üzere. Viking deyişiyle, Skål!

kaynakça

Felsefe ve Anime Dünyası

- Paradigma, Felsefe Sözlüğü, Ahmet Cevizci 1999
- Platon, Devlet
- Bu Bir Pipo Değildir, Michel Foucault

Gökyüzünden Bir Hikaye

- kozmikanafor.com

Mimari Miras

- Youtube.com
- Medium.com
- Mitolojitarihi.blogspot.com
- Gezerdoner.com
- Dinvemitoloji.com
- Wikipedia
- Muhrusuleymanleyhatları.com
- Louvrebible.org.uk
- Alamy.com
- Tarihiolaylar.com
- Söylentidergi.com
- Ungo.com.tr

Charles Bukowski'nın Mavi Kuş Şiiri

- Biyografi.net.tr
- Wikipedia
- Lyrical nonsense.com
- Genius.com
- Poemanalysis.com
- Biansiklopedi.com

Gökyüzünün Keşfi

- Wikimedia Foundation. (2023, September 6). Galileo galilei. Wikipedia. https://en.m.wikipedia.org/wiki/Galileo_Galilei.
- Todorov, I. (n.d.). Galileo (1564-1642) and Kepler (1571-1630): The modern scientist and the mystics.
- Alberto Zanatta, Fabio Zampieri, & Cristina Basso. (n.d.). (PDF) Galileo Galilei: Science vs. faith https://www.researchgate.net/publication/318794253_Galileo_Galilei_Science_vs_faith

gökyüzü

evimizdir.

Şükrü Erbaş